

Správa o činnosti zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva za rok 2014

Úvod

Správa o činnosti zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „zástupca“) za rok 2014 sa predkladá na základe Štatútu zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „štatút“), ktorý bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) č. 543/2005 z 13. júla 2005 a ktorý zástupcovi ukladá každoročne, najneskôr do konca marca, vypracovať správu o činnosti za uplynulý rok a predložiť ju na rokovanie vlády. Predkladaná správa nadväzuje na správu za rok 2013 a je spracovaná podľa stavu k 31. decembru 2014.

I. Činnosť zástupcu

V roku 2014 funkciu zástupcu vykonávala JUDr. Marica Pirošíková (ďalej len „zástupkyňa“). Funkciu spoluzástupkyne vykonávala JUDr. Miroslava Bálintová. Zástupkyňa v súlade so štatútom zastupovala Slovenskú republiku v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „Súd“). V rámci uvedeného najmä:

- vypracúvala oficiálne stanoviská k prijateľnosti a podstate sťažností podaných proti Slovenskej republike (pravidlá 54 a 54A Rokovacieho poriadku Súdu);
- predkladala na vyžiadanie Súdu ďalšie stanoviská, stanoviská k vyjadreniam sťažovateľov k stanoviskám vlády k prijateľnosti a podstate sťažností, vyjadrenia k ďalším podaniam sťažovateľov a k dokumentom a dôkazom, ktoré Súdu sťažovatelia zaslali (pravidlá 54 a 59 Rokovacieho poriadku Súdu);
- vyjadrovala sa na základe výziev Súdu k spravodlivému zadosťučineniu požadovanému sťažovateľmi (pravidlo 60 Rokovacieho poriadku Súdu);
- zaujímala v súlade s článkom II. ods. 1 písm. b) štatútu, po vyjadrení ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“), stanovisko k možnosti uzavretia zmluvy (pravidlo 62 Rokovacieho poriadku Súdu);
- podávala na vyžiadanie alebo z vlastnej iniciatívy príslušným medzinárodným orgánom informácie o vývoji právneho poriadku Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv a slobôd;
- podávala správy Výboru ministrov Rady Európy (ďalej len „VM RE“) o individuálnych a všeobecných opatreniach prijatých v Slovenskej republike v súvislosti s výkonom rozsudkov Súdu a pripravovala podklady pre prijatie záverečných rezolúcií VM RE o ukončení sledovania výkonu rozsudkov;
- predkladala príslušným sekciám a odborom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) návrhy na legislatívne zmeny právneho poriadku Slovenskej republiky, ktorých potreba vyplynula z rozhodovacej činnosti Súdu a spolupracovala pri príprave legislatívnych riešení vzniknutých problémov.

Okrem toho zástupkyňa pôsobila ako členka Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku. Ďalej pôsobila ako členka Skupiny expertov pre reformu Súdu (DH-GDR), v rámci čoho sa zúčastnila na 6. a 7. zasadnutí skupiny pracujúcej na návrhu reforiem Súdu (4. – 6. júna 2014 a 5. – 7. novembra 2014, Štrasburg). Zástupkyňa sa zúčastnila v Štrasburgu slávnostnej ceremónie pri príležitosti oficiálneho otvorenia súdneho roku 2014 (31. januára 2014, Štrasburg) a tiež na Konferencii o budúcnosti Súdu, organizovanej Univerzitou v Osle pod záštitou RE (7. – 8. apríla 2014, Oslo), ako aj na Konferencii o konaniach týkajúcich sa odoberania detí v členských štátoch RE a súvisiacich ľudsko-právnych aspektoch, organizovanou Európskym ústavom práva a súdneho inžinierstva na pôde Karlovej univerzity v Prahe (2. - 3. októbra 2014, Praha). Okrem toho sa zúčastnila aj na Okrúhlym stole k akčným plánom štátov a správam o implementácii rozsudkov Súdu: súčasná prax a budúce perspektívy (13. – 14. októbra 2014, Štrasburg), cieľom ktorého bola najmä výmena skúseností medzi členskými štátmi RE z oblasti výkonu rozsudkov Súdu.

Hlavná činnosť zástupkyne bola však aj v roku 2014 zameraná na prípravu oficiálnych stanovísk k prijateľnosti a podstate sťažností proti Slovenskej republike, ktoré Súd notifikoval vláde. V roku 2014 zástupkyňa predložila Súdu v rámci písomného konania spolu 73 oficiálnych stanovísk k prijateľnosti a podstate sťažností, dodatočných stanovísk a vyjadrení k nárokom sťažovateľov na spravodlivé zadost'učinenie. Na vyžiadanie Súdu alebo z vlastnej iniciatívy boli Súdu zasielané ďalšie písomné podania. Pri vypracúvaní stanovísk a ďalších podaní sa vychádzalo z podrobnej analýzy skutkového stavu každého jednotlivého prípadu, podkladov od dotknutých vnútroštátnych orgánov, z príslušných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a z relevantnej judikatúry Súdu k príslušným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a jeho protokolov. Pri vypracúvaní stanovísk a ďalších podaní bola zástupkyňa v pravidelnom pracovnom kontakte s dotknutými súdmi, orgánmi činnými v trestnom konaní, príslušnými sekciami a odborními MS SR a ďalších ministerstiev a úradov a ďalšími orgánmi verejnej moci.

Aj v uplynulom roku sa zástupkyňa, prípadne pracovníci jej kancelárie, významnou mierou podieľali na organizovaní odborných seminárov a prednášok pre sudcov, prokurátorov, vyšších súdnych úradníkov, asistentov sudcu najvyššieho súdu, advokátov a advokátskych koncipientov. Seminára boli zamerané najmä na praktické aspekty uplatňovania Dohovoru v právnom poriadku Slovenskej republiky. Zástupkyňa sa tiež zúčastňovala na pracovných stretnutiach sudcov vybavujúcich rodinnoprávnu agendu a agendu starostlivosti o maloletých a na viacerých podujatiach a konferenciách týkajúcich sa ochrany práv dieťaťa. Rovnako aktívne vystupovala v oblasti ochrany práv poškodených trestnými činmi. Zúčastnila sa na viacerých medzinárodných konferenciách, na ktorých aj aktívne vystupovala.

Pracovníci kancelárie zástupcu aj v roku 2014 publikovali v *Justičnej revue* pre potreby právnej praxe slovenské preklady rozsudkov a vybraných rozhodnutí Súdu, týkajúcich sa sťažností podaných proti Slovenskej republike.

II. Prehľad štatistických údajov

a) všeobecne

Podľa štatistických údajov Súdu¹ bol vývoj vo vybavovaní sťažností týkajúcich sa Slovenskej republiky nasledujúci:

<i>sťažnosti proti Slovenskej republike</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
sťažnosti pridelené na preskúmanie príslušnému orgánu (výboru alebo komore)	284	343	406	349	403	444	486	347	488	569	568	553	530	464	324
neprijaté alebo vyčiarknuté sťažnosti bez notifikácie vláde	102	159	366	277	353	287	130	286	459	357	664	694	1053	642	329
sťažnosti notifikované vláde	42	12	39	9	62	59	64	59	67	42	129	96	48	56	28
rozsudky (okrem rozsudkov o zmieri a o vyčiarknutí sťažností)	3	5	4	19	13	29	34	23	13	39	40	21	23	16	14
rozhodnutia o neprijateľnosti sťažností (vyhlásené po predložení stanovísk strán)	1	13	17	14	5	6	13	9	3	9	20	15	10	9	11
rozhodnutia, príp. rozsudky o zmieri	3	3	3	8	1	11	4	24	12	10	44	29	9	21	9
rozhodnutia o vyčiarknutí sťažností na základe jednostranného uznania porušenia zo strany vlády	-	-	-	-	-	-	-	9	5	4	12	2	3	4	3

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že v porovnaní s rokom 2013 klesol počet sťažností pridelený na preskúmanie príslušnému orgánu, t. j. výboru alebo komore (329 sťažností v roku 2014 oproti 464 sťažnostiam v roku 2013). Počet sťažností, ktoré Súd neprijal alebo vyčiarkol zo svojho zoznamu bez toho, aby sťažnosť notifikoval vláde, výrazne klesol (368 sťažností v roku 2014 oproti 642 sťažnostiam v roku 2013). Vláde bolo v roku 2014 notifikovaných 28 sťažností, čo predstavuje pokles oproti roku 2013 (56 sťažností).

¹ Údaje v nasledujúcej tabuľke sú vypracované na základe oficiálnych štatistík Súdu, prístupných na jeho internetovej stránke (pozri <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=reports&c=#n1347956587550> pointer).

b) rozsudky a rozhodnutia v roku 2014

Zo sťažností, ktoré boli notifikované vláde, Súd v uplynulom roku rozhodol celkovo 39 prípadov. Z uvedeného počtu Súd v 14 prípadoch vyhlásil rozsudky v merite veci, v 11 prípadoch Súd sťažnosti vyhlásil ako celok za neprijateľné, v 9 prípadoch Súd rozhodol o schválení zmiernosti dosiahnutého medzi stranami, v 3 prípadoch Súd vyčiarokol sťažnosti zo zoznamu na základe jednostrannej deklarácie vlády a v 2 prípadoch rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti zo zoznamu svojich prípadov z dôvodu, že sťažovateľ nereagoval na opakované výzvy Súdu na predloženie stanoviska (pozri nižšie).

V roku 2014 Súd v 13 prípadoch konštatoval porušenie niektorého z článkov Dohovoru zo strany Slovenskej republiky (v roku 2013 to bolo v 16 prípadoch). V 3 prípadoch Súd konštatoval porušenie článku 5 Dohovoru (právo na osobnú slobodu a bezpečnosť), v 1 prípade konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), v 2 prípadoch porušenie článku 10 Dohovoru (právo na slobodu prejavu), v 6 prípadoch konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie), z toho v 2 prípadoch porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote a napokon v 1 prípade rozhodol o porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na pokojné užívanie majetku).

<i>Rozsudky</i>	<i>počet</i>
rozsudky vyhlásené v roku 2014	14
rozsudky v merite veci výlučne v prospech sťažovateľa	13
rozsudky v merite veci výlučne v prospech vlády	1
uznané čiastkové námietky sťažovateľov, t. j. výroky Súdu o porušení práv (výroky v prospech sťažovateľov)	14
neuznané čiastkové námietky sťažovateľov – výroky Súdu o neprijateľnosti sťažnosti alebo o neporušení práv (výroky v prospech vlády)	12

Rozsudky Súdu, vyhlásené od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014:

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo Protokolu Predmet súdneho konania	Rozsudok Spravodlivé zadosťučinenie	Stav vykonania rozsudku (k 31. decembru 2014)
1	21666/09	Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. (č. 2)	D-10 právo na slobodu prejavu v kontexte výsledku konania o žalobe na ochranu osobnosti	rozsudok zo 7.1.2014 porušenie D-10 6 191,76 EUR – MŠ 5 850 EUR – NU 2 000 EUR – T	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
2	37986/09	Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. (č. 3)	D-10 právo na slobodu prejavu v kontexte výsledku konania o žalobe na ochranu osobnosti	rozsudok zo 7.1.2014 porušenie D-10 4 431,45 EUR – MŠ 9 750 EUR – NU 1 536,89 EUR – T	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
3	43168/11	Ján Maxian a Iveta Maxianová	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávného konania	rozsudok zo 7.1.2014 porušenie D-6/1 1 800 EUR – NU 1 200 EUR – T	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
4	64528/09	Branislav Schvarc	D-5/4 právo na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby	rozsudok zo 14.1.2014 porušenie D-5/4 1 000 EUR – NU	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
5	43009/10	Khizri Akhadov	D-5/4 právo na urýchlené preskúmanie zákonnosti zaistenia	rozsudok z 28.1.2014 porušenie D-5/4 2 600 EUR – NU	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
6	30255/09	Mária Bittó a ďalší	D-13, D-14, 1P-1 právo na pokojné užívanie majetku vlastníkov bytových domov v kontexte regulácie nájomného	rozsudok z 28.1.2014 porušenie P1-1 otázka spravodlivého zadosťučinenia odročená na ďalšie konanie	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku

Č.	St'aznosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo Protokolu Predmet súdneho konania	Rozsudok Spravodlivé zadosťučinenie	Stav vykonania rozsudku (k 31. decembru 2014)
7	14090/10	Ján Franek	D-6/1, D-13 právo na prístup k súdu v občianskoprávnom konaní a konaní pred ústavným súdom a spravodlivosť konania, absencia účinného prostriedku nápravy	rozsudok z 11.2.2014 porušenie D-6/1 700 EUR – T	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
8	10280/12	José Juan López Guió	D-6, D-8 spravodlivosť a dĺžka konania o návrat dieťaťa podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z roku 1980 (Haagsky dohovor), právo na rešpektovanie rodinného života	rozsudok z 3.6.2014 porušenie D-8 19 500 EUR – NU 7 500 EUR – T	dohľad VM RE nad výkonom rozsudku
9	49905/08	Róbert Čačko	D-3, D-13 primeranosť trestu odňatia slobody na doživotie bez možnosti podmienečného prepustenia, absencia účinného prostriedku nápravy	rozsudok z 22.7.2014 neporušenie D-3, D-13	rozsudok je právoplatný, nie je predmetom výkonu
10	16639/11	Dušan Ďurďovič a Mira Trančíková	D-6/1, 1P-1 právo na prístup k súdu v občianskoprávnom konaní a konaní pred ústavným súdom a spravodlivosť konania, právo na pokojné užívanie majetku v kontexte výsledku občianskoprávneho konania	rozsudok zo 7.10.2014 porušenie D-6/1	rozsudok nadobudol právoplatnosť v roku 2015
11	12300/12	Vojtech Keszeli	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania	rozsudok zo 14.10.2014 porušenie D-6/1 3 500 EUR – NU 300 EUR – T	rozsudok nadobudol právoplatnosť v roku 2015
12	44019/11	Jaroslav Mráz a ďalší	D-6/1, 1P-1, 12P-1 spravodlivosť konania v kontexte nejednotnosti judikatúry všeobecných súdov a dĺžka konania, pokojné užívanie majetku v kontexte výsledku občianskoprávneho konania a diskriminácia	rozsudok z 25.11.2014 porušenie D-6/1 8 x 5 200 EUR – NU 1 500 EUR – T	rozsudok nadobudol právoplatnosť v roku 2015
13	48554/10	Mária Borovská a Štefan Forrai	D-6/1, 1P-1, 12P-1 spravodlivosť konania v kontexte nejednotnosti judikatúry všeobecných súdov a dĺžka konania, pokojné užívanie majetku v kontexte výsledku občianskoprávneho konania a diskriminácia	rozsudok z 25.11.2014 porušenie D-6/1 2 x 5 200 EUR – NU 1 200 EUR – T	rozsudok nadobudol právoplatnosť v roku 2015
14	64195/10	Peter Petrov	D-5/1, D-5/3, D-5/4 zákonnosť väzby a jej dĺžka, právo na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby, právo na osobné vypočutie na druhom stupni konania pri rozhodovaní o väzbe	rozsudok z 2.12.2014 porušenie D-5/1, D-5/3 neporušenie D-5/4 8 000 EUR – NU 2 000 EUR – T	rozsudok nadobudol právoplatnosť v roku 2015

D-x/y = článok x odsek y Dohovoru

yP-x = článok x Protokolu č. y

MŠ = majetková škoda

NU = nemajetková ujma

T = trovy konania

Podrobnosti o jednotlivých rozsudkoch sú uvedené v prílohe č. 1.

Rozsudky vyhlásené sedemčlennou komorou Súdu, s výnimkou tých, v ktorých niektorá zo strán požiadala o predloženie prípadu veľkej komore Súdu, nadobudli právoplatnosť v zmysle článku 44 ods. 2 Dohovoru uplynutím troch mesiacov odo dňa ich oznámenia stranám, pričom za oznámenie sa považuje zverejnenie rozsudku na internetovej stránke Súdu. Vzhľadom na nadobudnutie účinnosti Protokolu č. 14 sa vyskytli aj dva rozsudky vyhlásené trojčlenným výborom, ktoré nadobudli právoplatnosť dňom ich

oznámenia stranám, pričom za oznámenie sa považuje zverejnenie rozsudku na internetovej stránke Súdu.

V 9 prípadoch Súd rozhodnutím vzal na vedomie zmier medzi sťažovateľmi a vládou po tom, ako sa uistil, že dosiahnutý zmier je založený na rešpektovaní ľudských práv tak, ako je to definované v Dohovore a jeho protokoloch. Zároveň rozhodol o vyčiarknutí sťažností zo svojho zoznamu prípadov.

Rozhodnutia Súdu o zmieri, prijaté od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014:

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo protokolu Predmet súdneho konania	Rozhodnutie Spravidlivé zadosťučinenie
1	25358/10	Vladimír Zeman	D-6/1 primeranosť dĺžky pracovnoprávneho sporu	rozhodnutie z 28.1.2014 8 300 EUR
2	45308/13	Ján Sarkocy	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o zapltenie peňažnej sumy	rozhodnutie z 28.1.2014 2 500 EUR
3	43478/10	Oto Bajánek	D-6/1, D-13 primeranosť dĺžky trestného konania	rozhodnutie zo 7.3.2014 17 400 EUR
4	62823/09	Ján Ješko	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o zapltenie peňažnej sumy	rozhodnutie zo 7.3.2014 1 900 EUR
5	28607/10	Štefan Belošovič	D-6/1, D-13 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o zapltenie peňažnej sumy	rozhodnutie zo 7.3.2014 5 700 EUR
6	27950/10	Michal Benedik	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o zapltenie peňažnej sumy	rozhodnutie zo 7.3.2014 5 100 EUR
7	32987/10	Adraina Alaxová a ďalší	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o neplatnosť právneho úkonu	rozhodnutie zo 7.3.2014 3 x 4 700 EUR
8	76645/12	Ján Hrbál	D-6/1 primeranosť dĺžky trestného konania	rozhodnutie z 27.5.2014 10 900 EUR
9	60028/09	Gabriela Brachová	D-6/1 primeranosť dĺžky pracovnoprávneho konania	rozhodnutie z 23.9.2014 5 100 EUR

V rozhodovacej činnosti Súdu existuje inštitút tzv. rozhodnutia na základe jednostrannej deklarácie dotknutej zmluvnej strany Dohovoru (napr. *Tahsin Acar proti Turecku*, [VK], č. 26307/95, ods. 75-77, ECHR 2003-VI, *Meriakri proti Moldavsku* (vyčiarknutie), č. 53487/99, 1. marca 2005, *Swedish Transport Workes Union proti Švédsku*, (vyčiarknutie), č. 53507/99, 18. júla 2006 a *Van Houten proti Holandsku* (vyčiarknutie), č. 25149/03, ECHR 2005-IX). Ide o prípady, v ktorých je dotknutá vláda pripravená uzavrieť zmier za podmienok navrhnutých Súdom, avšak sťažovateľ s uzavretím zmiernu nesúhlasí. Za predpokladu, že vláda jednostranne deklaruje, že uznáva porušenie práv sťažovateľa a je pripravená zaplatiť mu spravodlivé zadosťučinenie, Súd môže, ak je presvedčený, že dodržiavanie ľudských práv zaručených Dohovorom a jeho protokolmi nevyžaduje, aby sa pokračovalo v posudzovaní predmetnej sťažnosti, vziať na vedomie podmienky deklarácie dotknutej vlády a formu zabezpečenia dodržania v nej uvedených záväzkov a rozhodnúť o vyčiarknutí sťažnosti zo zoznamu svojich prípadov v súlade s článkom 37 ods. 1 písm. c) Dohovoru (t. j. z dôvodu, že okolnosti vedú k záveru, že pre akýkoľvek iný dôvod zistený Súdom nie je potrebné pokračovať v posudzovaní sťažnosti). Zástupkyňa tento postup začala využívať už v roku 2007. V ďalších rokoch v tejto praxi pokračovala a v roku 2014 Súd takto vo vzťahu k Slovenskej republike rozhodol v 3 prípadoch. V súlade s aktuálnou judikatúrou Súdu sa v prípadoch, ak zástupkyňa navrhne zmier, ktorý sťažovatelia odmietnu, suma uvedená v jednostrannej deklarácii vlády znižuje oproti sume navrhutej v deklarácii o zmieri o 10 %.

Rozhodnutia Súdu o vyčiarknutí sťažnosti na základe jednostrannej deklarácie vlády, prijaté od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014:

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo Protokolu Predmet súdneho konania	Rozhodnutie (dátum vydania) Spravidlivé zadosťučinenie
1	10358/11	Boris Ragas	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o zaplatenie peňažnej sumy	rozhodnutie z 15.4.2014 2 700 EUR
2	36227/13	Vladimír Mareš	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o náhradu škody na zdraví	rozhodnutie z 27.5.2014 2 520 EUR
3	63991/11	Baltazár Haris	D-6/1 primeranosť dĺžky občianskoprávneho konania o určenie vlastníckeho práva	rozhodnutie z 27.5.2014 3 150 EUR

V 2 prípadoch Súd rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti po tom, ako sa k notifikovaným sťažnostiam vyjadrila vláda z dôvodu, že sťažovateľ nereagoval na výzvy Súdu na predloženie stanovísk a dokumentov, z čoho Súd vyvodil, že nemá záujem na ďalšom prerokovaní svojej sťažnosti.

Rozhodnutia Súdu o vyčiarknutí sťažnosti z dôvodu, že sťažovateľ netrval na pokračovaní v konaní, prijaté od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014:

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo Protokolu Predmet súdneho konania	Rozhodnutie (dátum vydania)
1	73368/11	Jozef Rabaj	D-5/4, D-5/5 právo na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby, právo na odškodnenie za porušenie článku 5 ods. 4	rozhodnutie zo 7.3.2014 vyčiarknutie sťažnosti zo zoznamu prípadov – sťažovateľ nereagoval na opakované výzvy Súdu na ustanovenie právneho zástupcu a predloženie splnomocnenia
2	18693/11	Vladimír Fulmek	D-6/1, 1P-1 prístup k súdu, právo na pokojné užívanie majetku	rozhodnutie z 10.6.2014 vyčiarknutie sťažnosti zo zoznamu prípadov – sťažovateľ nereagoval na opakované výzvy Súdu na predloženie stanoviska

V ďalších 10 prípadoch Súd rozhodol v prospech Slovenskej republiky rozhodnutím o neprijateľnosti sťažnosti po tom, ako sa k notifikovaným sťažnostiam vyjadrila vláda a sťažovateľ.

Rozhodnutia, ktorými boli sťažnosti vyhlásené za neprijateľné po notifikácii a stanovisku vlády od 1. januára 2014 do 31. decembra 2014:

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo protokolu Predmet súdneho konania	Rozhodnutie (dátum vydania)
1	63800/10	Daniel Alojz	D-5/4 právo na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby v kontexte nápravy poskytnutej ústavným súdom	rozhodnutie z 21.1.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
2	28461/10	Štefan Barilik	D-6/1 právo na prístup k súdu a kontradiktórnosť konania	rozhodnutie z 18.2.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
3	49188/11	Stanislav Hučko	1P-1, D-6/1, D-13, D-14 spravidlivosť občianskoprávneho konania a konania pred ústavným súdom, právo na pokojné užívanie majetku v kontexte výsledku občianskoprávneho konania, zákaz diskriminácie a absencia účinného prostriedku nápravy	rozhodnutie z 25.3.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
4	13606/11	Z. K.	D-3, D-8, D-12, D-14 zákaz neľudského a ponižujúceho zaobchádzania, právo na rešpektovanie súkromného života, právo na založenie rodiny a zákaz diskriminácie v súvislosti so sterilizáciou sťažovateľky v štátnej nemocnici	rozhodnutie z 1.4.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú

Č.	Sťažnosť	Meno	Namietaný článok Dohovoru alebo protokolu Predmet súdneho konania	Rozhodnutie (dátum vydania)
5	27145/14	Anzor Chadidovich Chentiev	D-3, D-6 zákaz mučenia a spravodlivosť konania v kontexte prípadného vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Ruskej federácie	rozhodnutie z 15.4.2014, sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
6	1349/12	L. G. R. a A. P. R.	D-6/1, D-8 spravodlivosť a dĺžka konania o návrat dieťaťa podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z roku 1980 (Haagsky dohovor), právo na rešpektovanie rodinného života	rozhodnutie z 13.5.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
7	7517/10	Peter Ďuračka	D-5/1, D-6/1, D-6/3 zákonnosť väzby, spravodlivosť konania o ústavnej sťažnosti v súvislosti s neustanovením právneho zástupcu sťažovateľovi	rozhodnutie z 13.5.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
8	61907/11	Miroslav Baláž	1P-1 právo na pokojné užívanie majetku v súvislosti s uplatnením zákonného záložného práva v daňovom konaní a následným konaním o náhradu škody	rozhodnutie z 23.9.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
9	18803/10	Mária Bašistová a ďalší	D-6/1, 1P-1, 12P-1 spravodlivosť a dĺžka občianskoprávného konania, právo na pokojné užívanie majetku, diskriminácia	rozhodnutie zo 4.11.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
10	42812/10	Mária Bašistová a ďalší	D-6/1, 1P-1, 12P-1 spravodlivosť a dĺžka občianskoprávného konania, právo na pokojné užívanie majetku, diskriminácia	rozhodnutie zo 4.11.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú
11	56783/11	Miroslav Král	D-6/1, D-6/3, D13 spravodlivosť a dĺžka trestného konania a absencia účinného prostriedku nápravy	rozhodnutie z 2.12.2014 sťažnosť vyhlásená za neprijateľnú

c) predbežné opatrenia v roku 2014

V zmysle pravidla 39 Rokovacieho poriadku Súdu môže komora Súdu alebo v prípade potreby jej predseda na návrh strany alebo inej dotknutej osoby, alebo z vlastného podnetu nariadiť stranám akékoľvek predbežné opatrenie, ktoré považuje za potrebné prijať v záujme strán alebo riadneho priebehu konania.

Veľká časť nariadených predbežných opatrení sa týka vydania alebo vyhostenia cudzincov, ktorí sa pred Súdom sťažujú na porušenie svojich práv podľa článkov 2, 3, 8 alebo 6 Dohovoru a tvrdia, že v štáte, do ktorého by mali byť vydaní alebo vyhostení, im hrozí smrť, zlé zaobchádzanie alebo nespravodlivé trestné konanie prípadne, že vydaním alebo vyhostením stratia kontakt so svojou rodinou nachádzajúcou sa vo vydávajúcom alebo vyhostujúcom štáte.

Vo vzťahu k Slovenskej republike Súd v roku 2014 nariadil jedno predbežné opatrenie, a to vo veci *Khan*. Vo vzťahu k ďalšiemu sťažovateľovi už skôr nariadené predbežné opatrenie ostáva stále v platnosti (*Ibragimov*).

III. Stav agendy

a) všeobecne – sťažnosti proti Slovenskej republike

Od roku 1993 do konca roku 2014 Súd notifikoval vláde spolu 845 sťažností. V roku 2014 došlo k miernemu poklesu počtu notifikovaných nových sťažností vláde oproti roku 2013.

b) nové sťažnosti

Všetky sťažnosti, ktoré boli notifikované vláde v roku 2014, patria do kategórie individuálnych sťažností podľa článku 34 Dohovoru. Žiadna medzištátna sťažnosť podľa článku 33 Dohovoru nebola proti Slovenskej republike podaná a ani Slovenská republika nepodala takúto sťažnosť proti inému zmluvnému štátu Dohovoru.

Veľká časť notifikovaných sťažností sa týka namietaného porušenia článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie), predovšetkým v súvislosti s neprimeranou dĺžkou súdnych konaní, ale aj v súvislosti s dodržaním spravodlivosti súdneho konania a procesných práv v trestnom konaní. Vo viacerých sťažnostiach je namietané aj porušenie práva na prístup k súdu. Medzi notifikovanými sťažnosťami sa nachádzajú aj sťažnosti na porušenie článku 3 Dohovoru (zákaz mučenia), článku 5 Dohovoru (právo na osobnú slobodu a bezpečnosť), osobitne v súvislosti s väzbou sťažovateľov a konaním o nej, článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) a článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu). Vyskytli sa aj sťažnosti týkajúce sa porušenia článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na pokojné užívanie majetku). Zoznam sťažností sa nachádza v prílohe č. 2.

c) otvorené sťažnosti

K 31. decembru 2014 kancelária zástupcu evidovala spolu 111 otvorených prípadov, ktoré sa nachádzajú v rôznych štádiách konania a vybavovania. V 47 prípadoch VM RE dohliada nad výkonom právoplatných rozsudkov alebo rozhodnutí, prijatých vo vzťahu k Slovenskej republike a v 64 prípadoch Súd skúma prijateľnosť a podstatu sťažnosti.

d) skončené sťažnosti

Z vyššie uvedeného prehľadu vyplýva, že v roku 2014 bolo skončených 49 prípadov.

e) dohľad VM RE nad výkonom právoplatných rozsudkov Súdu

Aj v roku 2014 boli finančné sumy, ktoré požadovali jednotliví sťažovatelia v konaní pred Súdom, mimoriadne vysoké. V priebehu roku 2014 bola sťažovateľom celkovo vyplatená suma 178 396,20 EUR, z čoho bolo 71 000 EUR vyplatených v rámci uzavretých zmierov. Prehľad vyplatených súm je uvedený v prílohe č. 3.

V súvislosti s výkonom rozsudkov VM RE sleduje, či boli prijaté všeobecné a individuálne opatrenia nevyhnutné na splnenie rozsudku, pričom berie do úvahy možnosť Slovenskej republiky zvoliť si opatrenia, ktoré v tomto ohľade považuje za najvhodnejšie.

Kancelária zástupcu prostredníctvom Stálej misie Slovenskej republiky pri RE, aj prostredníctvom priamych rokovaní s pracovníkmi sekretariátu RE informovala VM RE o plnení záväzkov vyplývajúcich z rozsudkov, a to vo forme informácií predložených v rámci sledovania výkonu rozsudkov vo VM RE, najmä:

- o vyplatení priznaných súm spravodlivého zadosťučinenia;
- o ďalšom vývoji v prípadoch na vnútroštátnej úrovni;

- o distribúcii rozsudkov Súdu na dotknuté orgány a o zverejnení slovenských prekladov rozsudkov Súdu v odbornom právnickom časopise *Justičná revue* (preklady vyhotovila kancelária zástupcu);
- o uskutočnených a pripravovaných legislatívnych zmenách;
- o zmenách v judikatúre vnútroštátnych súdov;
- o ďalších opatreniach uskutočňovaných v rámci výkonu rozsudkov.

Po tom, ako sa VM RE presvedčí, že Slovenská republika prijala všetky nevyhnutné opatrenia na splnenie rozsudku, prijme záverečnú rezolúciu, v ktorej konštatuje, že úlohy podľa článku 46 ods. 2 Dohovoru boli splnené.

V roku 2014 VM RE ukončil dohľad nad výkonom 31 rozsudkov a rozhodnutí proti Slovenskej republike vydaním záverečných rezolúcií, ktorými bolo ukončené sledovanie týchto prípadov. Ide o rezolúcie:

- *CM/ResDH(2014)3*, prijatá 15. januára 2014 k rozhodnutiam *Gerschdorf proti Slovenskej republike* zo 14. mája 2013 (č. 14454/09), *Chylý a ďalší proti Slovenskej republike* z 19. februára 2013 (č. 6301/11), *Krajčovič proti Slovenskej republike* zo 14. mája 2013 (č. 23092/11), *Vargová a ďalší proti Slovenskej republike* zo 14. mája 2013 (č. 62626/11), *REALINVEST, s. r. o. proti Slovenskej republike* zo 14. mája 2013 (č. 3505/12), *Töszér a Töszérová proti Slovenskej republike* z 19. februára 2013 (č. 59715/12) a *Idesová proti Slovenskej republike* z 19. februára 2010 (č. 66257/12), ktorými Súd rozhodol o vyčiarknutí sťažností na základe zmieru uzavretého medzi vládou Slovenskej republiky a sťažovateľmi;
- *CM/ResDH(2014)43*, prijatá 2. apríla 2014 k rozsudkom *V. C. proti Slovenskej republike* z 8. novembra 2011 (č. 18968/07), *N. B. proti Slovenskej republike* z 12. júna 2012 (č. 29518/10) a *I. G. a ďalší proti Slovenskej republike* z 13. novembra 2012 (č. 15966/04), v ktorých Súd konštatoval porušenie článku 3 Dohovoru, zakazujúceho zlé zaobchádzanie a porušenie článku 8 Dohovoru, zaručujúceho právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života v dôsledku sterilizácie sťažovateľiek;
- *CM/ResDH(2014)61*, prijatá 30. apríla 2014 k rozsudku *Zborovský proti Slovenskej republike* z 23. októbra 2012 (č. 14325/08), v ktorom Súd konštatoval porušenie práva na prístup k súdu podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru v dôsledku odmietnutia zo strany ústavného súdu zaoberať sa meritórne sťažovateľovou ústavnou sťažnosťou;
- *CM/ResDH(2014)72*, prijatá 28. mája 2014 k rozsudku *Ferenčíková proti Slovenskej republike* z 25. septembra 2012 (č. 39912/09), v ktorom Súd konštatoval porušenie práva na prístup k súdu podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru v dôsledku odmietnutia rozhodnúť meritórne o návrhu sťažovateľky na určenie výživného zo strany vnútroštátnych súdov;
- *CM/ResDH(2014)82*, prijatá 5. júna 2014 k rozhodnutiam *Herstek proti Slovenskej republike* zo 17. septembra 2013 (č. 40685/08), *Jendrisková proti Slovenskej republike* zo 17. septembra 2013 (č. 12799/10), *JUPITER SK s. r. o. proti Slovenskej republike* zo 17. septembra 2013 (č. 12800/13), *Vincent Kavalec proti Slovenskej republike* zo 17. septembra 2013 (č. 916/09), *Roman Kavalec a ďalšie dve sťažnosti proti*

Slovenskej republiky zo 17. septembra 2013 (č. 3397/09), *Matula proti Slovenskej republiky* zo 17. septembra 2013 (č. 27424/09), *Mutňanský proti Slovenskej republiky* zo 17. septembra 2013 (č. 22881/08), *Sarkocy proti Slovenskej republiky* zo 17. septembra 2013 (č. 80277/12), *Šiňák proti Slovenskej republiky* zo 17. septembra 2013 (č. 11937/09) a *Zadjorová proti Slovenskej republiky* zo 17. septembra 2013 (č. 70336/10), ktorými Súd rozhodol o vyčiarknutí sťažností na základe zmiernu uzavretého medzi vládou Slovenskej republiky a sťažovateľmi;

- *CM/ResDH(2014)180*, prijatá 25. septembra 2014 k rozhodnutiam *Alaxová a ďalší proti Slovenskej republiky* zo 7. marca 2014 (č. 32987/10), *Bajánek proti Slovenskej republiky* zo 7. marca 2014 (č. 43478/10), *Belošovič proti Slovenskej republiky* zo 7. marca 2014 (č. 28607/10), *Benedik proti Slovenskej republiky* zo 7. marca 2014 (č. 27950/10), *Ješko proti Slovenskej republiky* zo 7. marca 2014 (č. 62823/09), *Sarkocy proti Slovenskej republiky* z 28. januára 2014 (č. 45308/13) a *Zeman proti Slovenskej republiky* z 28. januára 2014 (č. 25358/10), ktorými Súd rozhodol o vyčiarknutí sťažností na základe zmiernu uzavretého medzi vládou Slovenskej republiky a sťažovateľmi;
- *CM/ResDH(2014)195*, prijatá 22. októbra 2014 k rozsudku *Vojtěchová proti Slovenskej republiky* z 25. septembra 2012 (č. 59102/08), v ktorom Súd konštatoval porušenie práva na spravodlivé konanie podľa článku 6 Dohovoru z dôvodu nedostatočného zdôvodnenia rozhodnutia vnútroštátnymi súdmi;
- *CM/ResDH(2014)222*, prijatá 12. novembra 2014 k rozsudku *Laduna proti Slovenskej republiky* z 13. decembra 2011 (č. 31827/02), v ktorom Súd konštatoval porušenie zákazu diskriminácie podľa článku 14 Dohovoru v spojení s článkom 8 Dohovoru, zaručujúcim právo na rešpektovanie súkromného života, v súvislosti s právom návštevy sťažovateľa vo väzbe a jeho prístupu k televíznemu vysielaniu v porovnaní s odsúdenými vo výkone trestu odňatia slobody.

Zasadnutí VDM RE sa v roku 2014 pravidelne zúčastňovali vybraní pracovníci kancelárie, ktorých úlohou bolo predovšetkým podávať správy o stave jednotlivých vecí, nad ktorými vykonáva VM RE dohľad, vysvetľovať kroky, ktoré Slovenská republika uskutočnila na odstránenie príčin porušovania Dohovoru tak v rovine všeobecnej, predovšetkým legislatívnej, ako aj v rovine individuálnej, ale aj získať poznatky z praxe ostatných členských štátov a na ich základe iniciovať legislatívne zmeny v danej oblasti. Uvedený spôsob argumentácie a získavania informácií priamo vo VDM RE sa ukázal ako veľmi pozitívny a užitočný.

IV. Závery

a) organizácia činnosti zástupcu

V roku 2014 zástupkyňa v súlade so štatútom priebežne plnila všetky úlohy, ktoré pre Slovenskú republiku vyplývajú predovšetkým z rozhodnutí Súdu a rozhodnutí VM RE.

b) rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd podľa Dohovoru v Slovenskej republike

V roku 2014 sa sťažnosti proti Slovenskej republike, oznámené Súdom, ako aj uzavreté zmiery najčastejšie týkali namietaného porušenia práva na prerokovanie veci v primeranej lehote.

Zástupkyňa pristúpila k zmiernemu riešeniu sťažností týkajúcich sa neprimeranej dĺžky konaní predovšetkým v prípadoch, keď ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť z dôvodu, že sťažovateľ pred jej podaním nevyčerpal prostriedok nápravy v podobe sťažnosti na priet'ahy v konaní predsedovi dotknutého súdu (napr. *Belošovič proti Slovenskej republike*, rozhodnutie zo 7. marca 2014, *Bajánek proti Slovenskej republike*, rozhodnutie zo 7. marca 2014) alebo podal sťažnosť predsedovi dotknutého súdu iba formálne tesne pred podaním ústavnej sťažnosti a neposkytol mu dostatok času na uskutočnenie nápravy (napr. *Alaxová a ďalší proti Slovenskej republike*, rozhodnutie zo 7. marca 2014, *Ješko proti Slovenskej republike*, rozhodnutie zo 7. marca 2014). Rozhodnutie uzavrieť v takýchto prípadoch zmier bolo odôvodnené tým, že takúto prax ústavného súdu už Súd v minulosti opakovane odmietol (napr. rozsudok *Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike* z 12. júna 2012, rozsudok *Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike* z 12. júna 2012, rozsudok *Bednár proti Slovenskej republike* z 8. októbra 2013, rozsudok *Klinovská proti Slovenskej republike* z 8. októbra 2013, rozsudok *Csákó proti Slovenskej republike* z 25. júna 2013, rozsudok *Sika (č. 7) proti Slovenskej republike* z 25. júna 2013, rozsudok *Untermayer proti Slovenskej republike* z 9. júla 2013). Napriek tejto už ustálenej judikatúre Súdu sa naďalej objavujú rozhodnutia ústavného súdu o odmietnutí sťažností z dôvodu nepodania sťažnosti na priet'ahy v konaní predsedovi dotknutého všeobecného súdu. Ústavný súd tak podmieňuje úspešné využitie účinného prostriedku nápravy (ústavnej sťažnosti) využitím neúčinného prostriedku nápravy (sťažnosti predsedovi súdu). Súd túto prax ústavného súdu označil za nesúladnú s článkom 13 Dohovoru, zaručujúcim právo na účinný prostriedok nápravy. V dôsledku tohto prístupu ústavného súdu sa stáva aj z ústavnej sťažnosti v takýchto prípadoch neúčinný prostriedok nápravy, pričom sťažovatelia sa musia domáhať nápravy až na medzinárodnej úrovni a z rozhodnutí Súdu v takýchto veciach vznikajú pre Slovenskú republiku nežiaduce finančné záväzky.

V niektorých prípadoch došlo k zmiernemu riešeniu alebo k využitiu inštitútu jednostrannej deklarácie vlády vzhľadom na nedostatočnú výšku primeraného finančného zadost'učinenia priznávanú ústavným súdom za zistené priet'ahy v súdnom konaní (napr. *Ragas proti Slovenskej republike*, rozhodnutie z 15. apríla 2014), alebo vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd neposúdil celkovú dĺžku konania prebiehajúceho na viacerých stupňoch alebo súdoch (napr. *Zeman proti Slovenskej republike*, rozhodnutie z 28. januára 2014). Aj v týchto prípadoch vychádzalo rozhodnutie zástupkyne uzavrieť zmier z ustálenej judikatúry Súdu, ktorý predmetný prístup ústavného súdu označil za príliš formalistický a nesúladný so zárukami článku 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako ich interpretuje vo svojich rozhodnutiach Súd.

V rozsudkoch vyhlásených v roku 2014 Súd identifikoval nasledovné problémy v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a vnútroštátnych súdov.

V prípadoch *Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. (č. 2) proti Slovenskej republike* a *Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. (č. 3) proti Slovenskej republike* (rozsudky zo 7. januára 2014), ktoré sa týkali porušenia slobody prejavu sťažujúcej sa spoločnosti –

vydavateľa denníka Súd zdôraznil povinnosť vnútroštátnych súdov v rámci konania na ochranu osobnosti posúdiť existenciu verejného záujmu na uverejnení informácií a zhodnotiť dodržanie rovnováhy medzi verejným záujmom a individuálnym záujmom dotknutej osoby na zachovaní súkromia. Vytkol vnútroštátnym súdom, že nevenovali žiadnu pozornosť tomu, či boli dotknuté novinové články uverejnené v dobrej viere alebo nie, cieľu, ktorý sledovali a ani inému kritériu, na základe ktorého by bolo možné posúdiť, či vydavateľ postupoval v súlade so svojimi novinárskymi „povinnosťami a zodpovednosťou“. Súd konštatoval, že právna ochrana, ktorú mal vydavateľ k dispozícii na vnútroštátnej úrovni, nespĺňala kritériá článku 10 Dohovoru. V tejto súvislosti je potrebné opakovane poukázať aj na formalistický prístup ústavného súdu, ktorý sťažnosti vydavateľa odmietol ako zjavne neopodstatnené, pričom poukázal na svoj ustálený právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv hmotného charakteru, ak súčasne neporuší aj procesno-právne princípy. Tento prístup však bráni tomu, aby došlo k meritórnemu preskúmaniu sťažností na porušenie hmotných práv, ktoré by malo za následok zrušenie rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré nie sú v súlade so zárukami článku 10 Dohovoru a vyriešenie vecí na vnútroštátnej úrovni bez toho, aby štátu vznikali nežiaduce finančné záväzky z rozhodnutí Súdu.

V prípade *Schvarc proti Slovenskej republike* (rozsudok zo 17. januára 2014) sťažovateľ namietal porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že mu vo vzťahu k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru, spočívajúcemu v nedodržaní požiadavky „urýchlenosti“ konania pri rozhodovaní o zákonnosti väzby, nebola v konaní pred ústavným súdom poskytnutá primeraná náprava. Primerané finančné zadosťučinenie, ktoré mu bolo priznané ústavným súdom vo výške 500 EUR nepovažoval Súd za dostatočné. Súd preto vyhlásil sťažnosť za prijateľnú, v merite veci rozhodol o porušení článku 5 ods. 4 Dohovoru a sťažovateľovi priznal ďalšie odškodnenie vo výške 1 000 EUR. Podobné prípady sa vyskytli aj v minulosti (napr. rozsudok *Horváth proti Slovenskej republike* z 27. novembra 2012). Ďalšia obdobná sťažnosť bola notifikovaná aj v uplynulom roku.

Prípád *López Guió proti Slovenskej republike* (rozsudok z 3. júna 2014) sa týkal medzinárodného únosu dieťaťa. Sťažovateľ, španielsky štátny občan, ktorému sa narodilo dieťa zo vzťahu so Slovenkou, inicioval konanie o návrat podľa Dohovoru o ochrane občianskoprávných aspektov medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“), pretože matka dieťaťa uniesla maloletú dcéru na Slovensko. Konanie prebiehalo na dvoch stupňoch a právoplatne sa skončilo vo februári 2011, pričom súdy vyhovelí žalobe otca a nariadili návrat maloletej dcéry do Španielska. Následne sa matka dieťaťa obrátila na ústavný súd na základe sťažnosti podľa článku 127 ústavy namietajúc porušenie svojich práv a práv svojho dieťaťa v dotknutom konaní o návrat. Ústavný súd v decembri 2011 konštatoval porušenie práv dieťaťa podľa článku 8 Dohovoru v dôsledku viacerých procesných pochybení, predovšetkým však z dôvodu absencie vypočutia dieťaťa v konaní pred súdom prostredníctvom kolízneho opatrovníka. Z toho dôvodu zrušil rozhodnutie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Najvyšší súd následne zrušil právoplatné rozhodnutie v merite veci a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Po opätovnom vykonaní dokazovania a vypočutí dieťaťa však súdy na dvoch stupňoch už nenariadili návrat maloletej dcéry do Španielska z dôvodu, že prijaté rozhodnutie by nebolo v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. V tomto ohľade dospeli k záveru, že dieťa bolo silne citovo pripútané na matku, medzičasom si na Slovensku vybudovalo silné rodinné väzby, pričom bolo plne integrované do spoločnosti, navštevovalo škôlku a hovorilo len po slovensky. Sťažovateľ v tejto súvislosti okrem iného namietal, že nálezom ústavného súdu došlo k svojvoľnému zásahu do konania o návrat podľa Haagskeho dohovoru, v dôsledku čoho bol sťažovateľ pozbavený kontaktu so

svojím dieťaťom. Súd v tomto ohľade kritizoval fakt, že sťažovateľ nebol úradne informovaný ako tretia osoba (účastník konania pred všeobecnými súdmi) o konaní pred ústavným súdom, a preto ani nemal možnosť zasiahnuť do konania vedúceho k nálezu a brániť svoje práva. Podľa názoru Súdu sťažovateľovi tak nebola v konaní pred ústavným súdom poskytnutá procesná ochrana, ktorá mala v jeho prípade zásadný význam. S poznámkou, že hmotnoprávne dôvody vedúce k nálezu ústavného súdu nie je potrebné samostatne skúmať, Súd dospel k záveru, že v predmetnom prípade došlo k porušeniu článku 8 Dohovoru. V nadväznosti na tento rozsudok boli zmenené ustanovenia zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov tak, aby bola fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je alebo bola účastníkom napadnutého konania alebo konania, ktorého výsledkom bolo napadnuté rozhodnutie upovedomená o ústavnej sťažnosti prijatej na ďalšie konanie a aby mala právo vyjadriť sa k sťažnosti.

V prípadoch *Mráz a ďalší proti Slovenskej republike* a *Borovská a Forrai proti Slovenskej republike* (rozsudky z 25. novembra 2014) sťažovatelia, vlastníci pozemkov v Košiciach, ktoré boli v 80-tych rokoch vyvlastnené za účelom výstavby tenisového areálu, podali začiatkom 90-tych rokov proti mestu Košice a súkromnému prevádzkovateľovi športoviska žaloby, ktorými si uplatnili svoje práva k pozemkom pod športovým areálom a žiadali o úpravu ich vzťahov s odporcami. Ich žaloby boli zamietnuté na základe rôznych dôvodov. Sťažovatelia sa následne obrátili na ústavný súd, kde namietali odlišnú súdnu prax. Poukazovali na rozsudky o žalobách vlastníkov iných pozemkov pod tým istým športovým areálom, ktoré mali rovnaký skutkový i právny základ, ale konania o nich skončili s iným výsledkom. Ústavný súd ich sťažnosti v rokoch 2010 až 2011 ako zjavne neopodstatnené odmietol, pričom sa nezaoberal ich argumentmi o nesúlade súdnej praxe. V roku 2012 v inom prípade týkajúcom sa pozemku pod tým istým areálom, sa však už ústavný súd k problému nesúrodnej súdnej praxe v danej oblasti vyjadril a konštatoval porušenie základných práv sťažovateľov. Pred Súdom sa sťažovatelia sťažovali, že rozhodnutia súdov v ich prípade boli svojvoľné. Poukazovali na to, že vlastníci pozemkov pod rôznymi časťami toho istého športového areálu, teda osoby v tej istej skutkovej i právnej situácii, majúce navyše rovnakých právnych zástupcov a teda i rovnaké podania na súd, sa domohli vo vnútroštátnych konaniach, prebiehajúcich približne v rovnakom období, troch rôznych typov súdnych rozhodnutí. Súd sa s tvrdeniami sťažovateľov v tomto ohľade stotožnil, poukázal najmä na zásadné a dlhotrvajúce rozpory v súdnej praxi a márnú snahu sťažovateľov o využitie zjednocovacieho mechanizmu prostredníctvom ústavnej sťažnosti. Konštatoval, že takýto výkon súdnictva zásadne ohrozuje dôveru verejnosti v súdny systém a dospel k záveru, že takýto stav právnej neistoty je v rozpore so zárukami, ktoré vyplývajú z práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. Súd sťažovateľom priznal spravodlivé zadosťučinenie z titulu nemajetkovej ujmy, avšak nároky na prípadnú majetkovú škodu im odporučil uplatniť si v prípadnom vnútroštátnom konaní, ktoré môžu na základe jeho rozsudku iniciovať návrhom na obnovu pôvodných konaní.

c) očakávané problémy v oblasti dodržiavania ľudských práv v nadväznosti na rozhodovaciu činnosť Súdu

V uplynulých rokoch bolo vláde oznámených spolu 13 sťažností týkajúcich sa systému regulovaného nájomného. V týchto prípadoch sa vlastníci bytových domov a bytov, ktoré im boli vydané na základe reštitučných zákonov sťažujú, že ich právo na pokojné užívanie majetku podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru bolo porušené v dôsledku aplikácie právnych predpisov upravujúcich reguláciu nájomného na ich majetok, a že sú

diskriminovaní, v rozpore s článkom 14 Dohovoru, v porovnaní s vlastníkami domov a bytov, na ktoré sa systém regulovaného nájomného nevzťahuje. Súd 28. januára 2014 vyhlásil rozsudok v prvom z týchto prípadov, a to v prípade *Bittó a ďalší proti Slovenskej republike*. Konštatoval porušenie práva na pokojné užívanie majetku sťažovateľov, zaručeného článkom 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru. Okrem toho vo svojom rozsudku uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že mu bolo podaných ďalších 13 podobných sťažností a štátom uskutočnené legislatívne opatrenia neriešia situáciu existujúcu pred ich zavedením, štát bude v zmysle článku 46 Dohovoru povinný uskutočniť ďalšie opatrenia, predovšetkým zaviesť osobitný prostriedok nápravy, ktorý umožní získať náhradu škody za zistené porušenie. Verdikt v praxi znamená, že Slovenská republika bude musieť uskutočniť také legislatívne opatrenia, ktoré umožnia získať vlastníkom odškodnenie za utrpené straty. Súd pritom akceptoval, že nedostatok nájomných bytov po páde komunistického režimu odôvodňoval úpravu vzťahov medzi vlastníkami a nájomcami. Upozornil však na to, že systém sa uplatňuje viac ako dvadsať rokov, a že opakovane došlo k časovým posunom pri plánoch vlády ukončiť reguláciu nájomného. Preto nepovažoval opatrenia doposiaľ prijaté na vnútroštátnej úrovni za primerané a dospel k záveru o porušení majetkových práv sťažovateľov. Otázkou týkajúcou sa spravodlivého zadosťučinenia Súd odročil na ďalšie konanie a rozhodne o nej samostatným rozsudkom. V nadväznosti na uvedené bude potrebné v súlade so závermi Súdu formulovanými na poli článku 46 Dohovoru uskutočniť požadované legislatívne zmeny, ktoré budú mať finančné následky.

V tejto súvislosti tiež stojí za zmienku, že Súd vyhlásil za neprijateľné sťažnosti nájomníkov bytov v bytových domoch, na ktoré sa vzťahovala regulácia nájomného (rozhodnutie *Straka a ďalší proti Slovenskej republike* a *Borodinová a ďalší proti Slovenskej republike* zo 4. novembra 2014), a to bez toho, aby tieto sťažnosti vôbec notifikoval vláde. Sťažovatelia sa v týchto prípadoch sťažovali na porušenie svojho práva na pokojné užívanie majetku podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru, a to samostatne aj v spojení s článkom 14 Dohovoru, zakotvujúcim zákaz diskriminácie. K porušeniu malo dôjsť v dôsledku zrušenia ich nájomných práv v pôvodnej podobe a deregulácie nájomného, čo malo nepriaznivý dopad na ich práva k bytom. Sťažovatelia poukazovali aj na to, že boli diskriminovaní oproti nájomníkom družstevných bytov, ktorí mali možnosť podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov nadobudnúť tieto byty do vlastníctva. Sťažovatelia takúto možnosť nemali a nebolo im v tejto súvislosti poskytnuté ani žiadne odškodnenie. Ďalej sa sťažovatelia sťažovali na porušenie ich práva na rešpektovanie obydlia podľa článku 8 Dohovoru, tvrdiac, že v dôsledku novej právnej úpravy – zákona č. 260/2011 Z. z. o ukončení a spôsobe usporiadania niektorých nájomných vzťahov k bytom im môžu byť poskytnuté náhradné byty horšej kvality ako byty, ktoré budú musieť opustiť. Tiež namietali, že tento zákon porušuje ich právo na ochranu osobných údajov, keďže na účely získania náhradného bytu musia samosprávam predložiť údaje o svojej finančnej situácii a samosprávy zverejnia zoznam žiadateľov o náhradný byt. Súd odmietol námietku sťažovateľov, týkajúcu sa porušenia práva na pokojné užívanie majetku z časti pre nedostatok právomoci, keďže právo osobného užívania bytov bolo zrušené ešte pred tým, ako Dohovor nadobudol vo vzťahu k Slovenskej republike účinnosť. V súvislosti s výhradami sťažovateľov voči nemožnosti odkúpiť dotknuté byty do vlastníctva alebo získať v tomto ohľade akúkoľvek náhradu Súd poukázal na to, že Dohovor nezaručuje právo na získanie majetku a akékoľvek očakávania sťažovateľov v tomto smere nemali právny základ, preto ich nemožno považovať za legitímnu nádej na získanie majetku, chránenú článkom 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru. Ďalej zdôraznil, že právo bývať v konkrétnom byte rovnako nemožno považovať za „majetok“ v zmysle tohto ustanovenia. a preto v tejto časti námietky sťažovateľov odmietol ako nezlučiteľné s ustanoveniami Dohovoru. Čo sa týka námietky podľa článku 8 Dohovoru,

Súd uviedol, že nová právna úprava zasahuje do práva sťažovateľov na rešpektovanie obydlia, keďže mení podmienky nájmu v tom smere, že umožňuje vlastníkom bytom nájom vypovedať a stanovuje podmienky pre získanie náhradného bytu. Tento zásah do práv sťažovateľov však má podľa Súdu právny základ a sleduje legitímny cieľ – ochranu práv vlastníkov, ktorí museli dlhodobo znášať bremeno regulácie nájmu. Súd ďalej považoval za relevantné, že novoprijatá právna úprava umožnila aj naďalej zachovať reguláciu nájomného v prípadoch nájomníkov v hmotnej núdzi, ktorým musia obce a mestá v určenej lehote prideliť náhradné byty; ak tak neurobia, zostane nájomníkovi zachované právo užívať súčasný byt. Prebiehajúce reformy sú teda sprevádzané zárukami, že tí nájomníci, ktorí sú preukázateľne v núdzi a nemôžu platiť trhové nájomné, nebudú vystávaní bez poskytnutia náhradného ubytovania. V konaní o nároku na náhradný byt sa navyše uplatňujú procesné záruky a rozhodnutie samosprávy je preskúmateľné súdom. Za týchto okolností Súd dospel k záveru, že zásah do práva sťažovateľov na rešpektovanie obydlia nie je neprimeraný alebo inak v rozpore s článkom 8 Dohovoru a ich námietku v tomto ohľade zamietol. Rovnako zamietol námietku týkajúcu sa povinnosti poskytnúť samospráve údaje o finančnej situácii a jej povinnosti zverejniť zoznam žiadateľov o náhradný byt. Poukázal na to, že takéto zhromažďovanie a používanie údajov je podmienené súhlasom dotknutej osoby, je obmedzené na nevyhnutné účely rozhodnutia o nároku a zverejnenie informácií o pridelení bytov nie je z hľadiska správy verejných financií neprimerané.

d) odoberanie a adopcie detí žijúcim biologickým rodičom bez relevantných dôvodov, ku ktorým dochádza v niektorých členských krajinách Rady Európy

Aj v roku 2014 zástupkyňa pokračovala v aktivitách zameraných na pomoc biologickým rodičom, ktorí čelia v niektorých členských štátoch RE odnímaniu detí bez relevantných dôvodov.

Zástupkyňa sa zúčastnila na konferencii o konaniach týkajúcich sa odoberania detí v členských štátoch RE a súvisiacich ľudsko-právnych aspektoch, organizovanej Európskym ústavom práva a súdneho inžinierstva na pôde Karlovej univerzity v Prahe v dňoch 2. a 3. októbra 2014. Konferencii predchádzalo slávnostné otvorenie na Staromestskej radnici, kde sa premietali dokumenty o postihnutých rodinách a účastníci z celej Európy mali príležitosť neformálne si vymeniť svoje skúsenosti v danej oblasti a vytvoriť tak základy pre ďalšiu spoluprácu. Na konferencii vystúpili významní zahraniční hostia z celej Európy. Účastníci konferencie dospeli k záverom, v ktorých okrem iného vyjadrili vážne znepokojenie nad správami o odnímaní detí z biologických rodín bez relevantných dôvodov v niektorých členských štátoch RE a vyzvali ich, aby zabezpečili, že vnútroštátne konania o odobratí detí a o ich adopcii budú v súlade s princípmi zakotvenými v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovore OSN o právach dieťaťa. Zdôraznili, že deti by mali byť oddelené od svojich biologických rodičov len za mimoriadnych okolností a členské štáty RE majú poskytnúť účinnú pomoc rodinám v núdzi znížiť tak na minimum počet prípadov, kedy deti musia byť odňaté svojim rodičom. Záverom vyzvali členské štáty RE, aby pri prijímaní zákonov vzťahujúcich sa na uvedenú oblasť plne rešpektovali záväzky vyplývajúce z medzinárodných dokumentov citovaných v rezolúcii Parlamentného zhromaždenia RE, prijatej 30. novembra 2012, č. 1908 (2012) o ľudských právach a fungovaní rodinných súdov.

V tejto súvislosti je tiež významné, že výbor Parlamentného zhromaždenia RE pre sociálne veci, zdravie a trvalo udržateľný rozvoj 26. januára 2015 jednomyselne prijal návrh rezolúcie a odporúčania „Sociálne služby v Európe: legislatíva a prax pri odoberaní detí z ich rodín v členských štátoch Rady Európy“. Návrh rezolúcie je zaradený do programu

aprílového zasadnutia Parlamentného zhromaždenia RE. V návrhu rezolúcie je vyjadrené znepokojenie nad porušovaním práv dieťaťa a jeho rodičov v niektorých štátoch, v ktorých dochádza k bezdôvodným rozhodnutiam o odobratí dieťaťa rodičom alebo jeho bezdôvodnému nevráteniu do rodiny. Ešte tragickejšie sú prípady adopcie bez súhlasu rodičov, v ktorých už nemožno túto situáciu zvrátiť. Znepokojenie tiež vzbudzujú prípady, keď orgány sociálnych služieb nepostupujú dostatočne rýchlo pri odobratí dieťaťa, ktorého život a zdravie sú ohrozené, alebo prirýchlo rozhodnú o jeho vrátení do starostlivosti zneužívajúcich alebo zanedbávajúcich rodičov. Podľa návrhu rezolúcie by mali členské štáty prijať zákony a postupy, ktoré skutočne zabezpečia, aby pri rozhodovaní o odobratí dieťaťa rodičom, o umiestnení do náhradnej starostlivosti a o jeho vrátení do rodiny stál vždy v popredí najlepší záujem dieťaťa. Členské štáty by sa okrem výnimočných prípadov mali vyhnúť úplnému prerušeniu rodinných vzťahov, odoberaniu detí zo starostlivosti rodičov pri narodení a adopciám bez súhlasu rodičov, najmä ak sú nezvratiteľné. V správe sa tiež kritizuje časté odoberanie detí rodičom pri narodení. Ide o prípady, v ktorých bolo matke odobrané staršie dieťa (napríklad z dôvodu veľmi nízkeho veku, duševnej choroby, pre jej škodlivý vzťah s otcom) a jej ďalšie dieťa je po niekoľkých rokoch odobrané pri narodení aj napriek celkovej zmene okolností. Ďalším problematickým aspektom je podľa správy skutočnosť, že v mnohých štátoch je organizácia sociálnych služieb decentralizovaná, napríklad na úrovni obecnej samosprávy. Pokiaľ v štáte neexistujú jednotné kritériá pre umiestnenie dieťaťa do náhradnej starostlivosti a pravidelné preskúmvanie rozhodnutí o odobraní dieťaťa rodičom, môže to viesť subjektívnym rozhodnutiam sociálnych pracovníkov.

V súvislosti s medializovanými prípadmi odobrania detí slovenským rodičom v Spojenom kráľovstve stoja za pozornosť niektoré údaje z dôvodovej správy k navrhovanej rezolúcii. V prípade nevyhnutnosti oddelenia dieťaťa od rodičov je potrebné zabezpečiť, aby si dieťa zachovalo spojenie a vzťahy s rodičmi, súrodencami, príbuznými a osobami, s ktorými má dieťa silné osobné vzťahy. Z porovnania počtu detí odobraných rodičom, ktoré boli zverené príbuzným a počtu detí zverených do náhradných rodín vyplývajú odlišnosti v praxi jednotlivých štátov. Kým počet detí zverených do starostlivosti príbuzných predstavuje v Portugalsku 75 % a v Lotyšsku 63 %, vo Švédsku a Spojenom kráľovstve je to iba 5 % a vo Fínsku 3 %. Do náhradných rodín je zverených 0,5 % detí v Portugalsku, 10 % v Estónsku, viac ako polovica vo Francúzsku a Španielsku, 69 % v Nórsku a 75 % v Spojenom kráľovstve. Adopcie bez súhlasu rodičov nie sú možné vo Francúzsku, Grécku, Luxembursku a Španielsku. Naopak adopcie bez súhlasu rodičov sú umožnené v Chorvátsku, Estónsku, Gruzínsku, Nemecku, Maďarsku, Taliansku, Čiernej Hore Nórsku, Poľsku, Portugalsku, Slovinsku, Švédsku, Turecku a Spojenom kráľovstve. Až 21 štátov nedisponuje štatistikami o počte detí, ktoré sa úspešne vrátili do pôvodných rodín. Varovným signálom sú tiež časté prípady adopcie bez súhlasu rodičov. Štatistiky v prípade Anglicka a Walesu ukazujú, že vysoký počet malých detí je daných na adopciu a menej než 20 % detí mladších ako 5 rokov, ktoré boli nútene odobrané, sa vrátilo k svojim rodičom. Obzvlášť tragické sú prípady, v ktorých došlo k justičným omylom, pri ktorých bol prehliadnutý zdravotný stav dieťaťa (napríklad choroba krehkých kostí) a dieťa bolo dané na adopciu bez súhlasu rodičov. Napriek tomu, že sa rodičom podarilo na súde dokázať svoju nevinu, deti už nemohli získať späť, pretože v právnom systéme Anglicka a Walesu rozhodnutie o osvojení nie je možné za žiadnych okolností zvrátiť. Správa tiež poukazuje na závažný problém, ktorý sa podľa informácií spravodajkyne vyskytuje v Spojenom kráľovstve a týka sa matiek, ktoré sa stali obeťami domáceho násillia. Ich deti, ktoré sú svedkami domáceho násillia, sú systémom ochrany detí považované za citovo zneužívané a pokiaľ sa matka nemá kam uchýliť, dieťa jej môže byť odobrané. Z uvedeného dôvodu sa čoraz viac matiek obáva domáce násillie oznámiť. Zdá sa, že dochádza aj k prípadom odoberania detí matkám s vážnou popôrodnou

depsiou, a to napriek skutočnosti, že sa môžu relatívne rýchlo uzdraviť a byť dobrým rodičom.²

² Úplné znenie návrhu rezolúcie a odporúčania spolu s dôvodovou správou sa nachádza na internetovej stránke výboru: http://website-pace.net/documents/10643/1127812/EDOC_Social+services+in+Europe.pdf/dc06054e-2051-49f5-bfbd-31c9c0144a32.